

Верченко А.О.

студентка;

Щербина Є.М.

кандидат юридичних наук, доцент,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

При здійсненні військової агресії проти України, відповідно до Закону «Про правовий режим воєнного стану» в Україні вводиться воєнний стан указом Президента України, який затверджується Верховною Радою України. Після нападу на Україну збройних сил РФ 24 лютого 2022 року в Україні був введений воєнний стан. Відповідно до законодавства, воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1, ст. 1].

Зважаючи на військові дії, які йдуть у різних регіонах України більшої або меншої інтенсивності, КМУ прийняв дві постанови, які спрямовані на забезпечення прав громадян щодо звернення до нотаріусів та пояснень щодо здійснення нотаріальної діяльності в умовах воєнного стану загалом. Перша постанова від 28 лютого 2022 року № 164 під назвою «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» встановлює особливості діяльності нотаріальної служби в умовах воєнного стану. Зокрема постанова у перших пунктах приділяє увагу питанням нотаріальних дій за зверненням фізичних чи юридичних осіб РФ. В постанові встановлено, що нотаріальні дії вже розпочаті за зверненням фізичних чи юридичних осіб РФ повинні бути припинені, а нові звернення

про здійснення нотаріальних дій, подані громадянами чи юридичними особами РФ повинні відхилятися до прийняття та набрання чинності Законом України щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов'язаних з державою-агресором. Єдина дія, на яку не встановлюється обмеження введене даною постановою, це вчинення нотаріальних дій із засвідчення справжності підпису на заяві про вихід з громадянства РФ.

Враховуючи усі складнощі, які виникли у нотаріусів в різних областях України через ведення воєнних дій, та задля забезпечення прав громадян щодо виїзду дітей за кордон, постановою було дозволено використання нотаріусом звичайного білого аркушу паперу замість спеціального бланку. Засвідчення справжності підпису на заяві про надання дозволу на виїзд дитини за кордон строком до трьох місяців здійснюється без використання спеціальних бланків нотаріальних документів на білому аркуші паперу з нанесеними на ньому за допомогою комп'ютерної техніки реквізитами нотаріуса: зображення Державного Герба України, прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), найменування державної нотаріальної контори (для державного нотаріуса), адреса робочого місця, номер телефону, адреса електронної пошти [2, п. 1, п.п. 3].

Також враховуючи проблеми з якими під час воєнного стану зіштовхуються нотаріуси, постановою КМУ було дозволено нотаріусам передавати спеціальні бланки між нотаріусами, у тому числі й між нотаріусами з різних округів.

Через ведення військових дій, знищення та пошкодження будівель, інфраструктури міст, а також заходження ворога до деяких міст виникла проблема захоплення або знищення спеціальних бланків та печаток нотаріусів. КМУ задля вирішення такої проблеми з подальшого неправомірного використання печаток та документів у постанові забезпечив можливість нотаріусів або самим знищувати такі бланки чи печатки або якщо вони вже втрачені то повідомляти у Міністерство юстиції або територіальні органи Міністерства юстиції з приводу печаток, а з приводу спеціальних бланків повідомляти державне підприємство «Національні інформаційні системи». У будь-якому випадку нотаріус має скласти акт.

Даною постановою КМУ не зміг охопити усіх складнощів, які можуть виникнути у нотаріальній діяльності під час воєнного стану, тому 6 березня 2022 була прийнята постанова КМУ № 209. Дана постанова була спрямована на вирішення деяких питань державної реєстрації в умовах воєнного стану, а також внесення змін до постанови № 164. Змінами

передбачена можливість посвідчення довіреностей та заповітів, засвідчення справжності підпису на документах здійснюється без використання спеціальних бланків нотаріальних документів на білих аркушах паперу з нанесеними на них за допомогою комп'ютерної техніки реквізитами нотаріуса [3, п. 1, п.п. 3]. Також важливим моментом, який вносить ця постанова є зупинення перебігу строку давності для прийняття спадщини. Також постановою була забезпечена можливість при неможливості нотаріального посвідчення заповітів та деяких видів довіреностей військовослужбовців ЗСУ, правоохоронців, посвідчення цих документів командирами цих формувань, частин з подальшим надсиланням таких заповітів через Генеральний штаб ЗСУ, Міністерство оборони до територіальних органів Міністерства юстиції для реєстрації нотаріусами у відповідних реєстрах.

Отже, як бачимо незважаючи на військовий стан та ведення військових дій на території України держава приймає відповідні оперативні законодавчі рішення задля забезпечення прав громадян, зокрема рішення щодо нотаріальних дій в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» : Постанова КМУ. 28.02.2022 р. № 164. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/deyaki-pitannya-notariatu-v-umovah-voennogo-stanu164-280222>
3. Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164 : Постанова КМУ. 6.03.2022 р. № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text>